

Oponentský posudek diplomové práce:

Anna Ulrichová: *Vliv Světlé stezky na život v Peru* (Středisko iberoamerických studií FF UK, 2014, 113 s. rkp včetně příloh)

Pro svou diplomovou práci zvolila Anna Ulrichová téma velmi aktuální: rozhodla se věnovat svou pozornost guerrillové organizaci Světlá stezka. Navzdory tomu, že její aktivity jsou již „minulostí“ (přestože v některých regionech v malém měřítku pokračují, nejsou již hrozbou pro stát), rezonují vzpomínky na dobu všeobecného násilí, krutosti a nejistoty dodnes v peruánské společnosti, vysoké politice i mezi prostými lidmi; mimo to lze snadno najít paralely s podobnými konflikty v jiných částech světa.

Konkrétně se diplomantka soustředila na dopady aktivit Světlé stezky na každodenní život obyvatel země, jak v době jejího působení, tak poté, co byly ozbrojené skupiny potlačeny. Zúročila tak svůj studijní pobyt v Peru. Jedná se o téma, které již bylo především peruánskými sociology a historiky (stejně jako esejisty, žurnalisty a romanopisci) hojně zpracováno; přesto se studentce podařilo najít originální úhly pohledu.

Na úvod představila situaci v Peru ve 2. polovině 20. století, nastínila demografické, sociální, hospodářské a politické procesy, které spolupůsobily při utváření podmínek pro vznik a rozmach radikální ideologie v celé zemi, i specifické podmínky v regionu Ayacucho, kde hnutí zahájilo svou činnost. Následně popsala stručně dějiny hnutí, jeho metody i snahy peruánské vlády o jeho likvidaci. Velmi důležité je připomenutí skutečnosti, že jakékoli odhady počtu obětí mohou být jen orientační, neboť konflikt nezůstal omezen na přímé střetnutí vlády a guerillového hnutí (a i zde docházelo i ze strany vlády k praktikám, které měly zůstat utajeny), ale mnohé další zájmové skupiny i jednotlivci jej využili k prosazování vlastních zájmů. (s. 32-33)

V dalších kapitolách se pak věnovala problematice „odkazu násilí“ v různých formách (mučení, vraždy, sexuální násilí); problematice nucených migrací uvnitř Peru nebo za jeho hranice a na ně navázaných ekonomických a sociálních obtíží, jimiž čelili peruánští venkované, dopadům na města (především metropoli Limu), kam přesídlovali, i dalším problémům doprovázejícím eventuální návrat do původních regionů. Podnětné jsou pasáže věnované proměnám kultury, svátků a způsobů zábavy, stravy, jazyka atp.; stejně jako ty, které pojednávají o dopady na cestovní ruch. Užitečné je i následné pojednání jednotlivých subregionů Peru (costa, sierra, selva) co do konkrétních důsledků doby násilí. Daly by se jistě najít i další oblasti života, na nichž Světlá stezka zanechala stopy (např. dopady na archeologické výzkumy, jejich vynucené přesunutí z dlouhodobě preferovaných centrálních oblastí Peru do Bolívie, Chile a Ekvádoru, což vedlo k přehodnocení řady vědeckých hypotéz o předkolumbovských kulturách). Ale uchopení „všech“ aspektů problému je nereálné v jakémkoli vědeckém odvětví; a encyklopedičnost jistě není cílem diplomové práce.

Celkově se má ovšem předložený text skutečně spíše syntetizující až kompilační než analytický charakter. Autorka pracovala především se sekundární literaturou (a je třeba zdůraznit, že velmi bohatou, vesměs s knihami a články ve španělštině a angličtině). Mezi primárními zdroji se objevují oficiální zprávy i vydané texty, např. autobiografie františkánského kněze Mariana Gagnona. I z nich ale čerpala spíše konkrétní dílčí informace nebo je využívala k ilustraci; nezaložila na jejich analýze linii svého výkladu, ta je jednoznačně faktografická. Typickým příkladem je (ne)využití autobiografie oponentky Světlé stezky, Maríe Eleny Moyano; místo detailního rozboru z ní Ulrichová pouze převzala informaci, že v roce 1991 byla Moyano listem *La República* prohlášena „osobností roku“. (s. 36)

Také v textu jen letmo zmíněná muzea a památníky se mohly stát důležitým zdrojem poznání metod a úskalí vnímání sebe sama ze strany současné peruánské společnosti;

diplomantka se ale spokojila s jejich vyjmenováním a stručným popisem expozic. Stejně zběžně je nahozena otázka reflexe této etapy peruánských dějin peruánským školstvím, učebnicemi i osobními prezentacemi ze strany učitelů. Přitom na těchto dvou zdrojích by mohla být postavena celá studie; a vzhledem k citlivosti tématu pro peruánskou společnost by byla skutečnost, že diplomantka přichází „zvenčí“, velkým přínosem. Na škodu by nebylo seznámení autorky (potažmo čtenářů) s teoretickými koncepty „kolektivní paměti“ či „míst paměti“; ve světové i české historiografii se jedná o téma hojně zpracované a kvalitní monografie jsou snadno dostupné (Pierre Nora, Zdeněk Hojda atp.)

A především, autorka neprovedla zhodnocení použitých pramenů, nevysvětlila, kdo a za jakých okolností je vyprodukoval a pro jaké publikum. Přitom si sama uvědomovala a ve své práci také uvedla, jak obtížné je hledání „pravdy“ ve studovaném konfliktu, vzhledem k rozmanitosti zájmů a motivací osob, které se do něj zapojily. (s. 28-29) Stejně tak statistické zdroje není možné citovat bez provedení kritiky. Ani v závěrečné bibliografii nerozlišuje Ulrichová literaturu a prameny (což by bylo užitečnější než rozdělení použitých zdrojů na tištěné a elektronické). Ryze ilustrativní hodnotu pak mají interview s obyvateli Peru. Formulace jako „zeptáte-li se obyvatele Limy“ (s. 28), by se v akademickém textu vůbec neměly objevit.

Přes tyto výhrady je třeba zdůraznit, že jako celek je předložená diplomová práce vysoce nadprůměrná. Velký podíl na tom má skutečnost, že je psána velmi kultivovaným jazykem; je logicky strukturována, jednotlivé celky na sebe navazují. Diplomantka také prokázala schopnost kreativně pracovat se sekundární literaturou, dohledávat informace a využít je pro napsání textu smysluplného a věrohodného. Už v této podobě by mohl být publikován s cílem předložit českým čtenářům základní informace o problematice hnutí Světlá stezka, spolu se seznamem literatury k další četbě. Výtky uvedené výše směřují spíše k nevyužitému potenciálu zdrojů, které měla diplomantka k dispozici – nehledě k jejím intelektuální kapacitě – pro napsání skutečně akademické (analytické) práce.

Předloženou diplomovou práci tedy ráda doporučuji k obhajobě; vzhledem ke svým výhradám navrhuji hodnocení **velmi dobře** (které však v závislosti na průběhu obhajoby může být změněno na **výborně**).

Praha, 20. května 2014

Doc. Markéta Křížová, Ph.D.
Středisko ibero-amerických studií FF UK